

Managementul educațional

- Consecințele unui management defectuos al clasei-

Profesor învățământ primar Băcican Codruța
Școala Gimnazială „Virgil Iovnaș”Șofronea, Arad

Managementul educației este teoria și practica, știința și arta proiectării, organizării, coordonării, evaluării, reglării elementelor activității educative, a resurselor ei, ca activitate de dezvoltare liberă, integrală, armonioasă a individualității, conform idealului educațional.

La clasă, profesorul nu realizează numai predarea-învățarea-evaluarea, ci și relaționează cu elevii, influențându-le comportamentul de învățare, intervine în direcționarea evoluției lor generale.

Managementul clasei se diferențiază de managementul școlii sau a altor medii educaționale prin specificul relațiilor profesor-elevi, în scopul formării - dezvoltării personalității acestora, concomitent cu problemele ei pedagogice, metodologice.

Managementul clasei, în timpul activității didactice, orientează atenția și preocuparea profesorului spre aspecte care condiționează succesul educațional: analiza clasei și din perspectivele problemelor grupului școlar, schimbarea atitudinii față de analiza și rezolvarea problemelor disciplinare de activitate, utilizarea rațională a diferitelor resurse implicate, crearea și menținerea climatului educațional, cultivarea relațiilor interpersonale pozitive între elevi, diversificarea modurilor și conținuturilor comunicării în clasă și a circulației informațiilor, efectuarea corelată a principalelor roluri manageriale ale sale (planificarea, organizarea, decizia, coordonarea, îndrumarea, consilierea, controlul, evaluarea, reglarea).

În lipsa sau utilizarea necorespunzătoare a acestora, apar ca efecte negative:

- oboseala, explicabilă fiziologic și nervos, obiectivă sau subiectivă (plictiseala), obisnuită sau cronicizată, primară sau secundară, locală sau totală apare datorită monotoniei, lipsei de motivare, lipsei controlului, greșelilor educative etc.;

- supraîncărcarea prin prevederile orarului, volumul de sarcini în clasă și acasă, conținuturile programelor școlare, regimul zilei și săptămânii etc.;

- lipsa de motivare a clasei este o consecință a necunoașterii tipurilor de motivații (extrinsecă - intrinsecă, cognitivă - afectivă, personală - socială), a necorectării la timp și convingător, a lipsei stimulentele, a corectării aspirațiilor și așteptărilor, a neexercitării autocontrolului, a neconștientizării rolului metacogniției (autocunoașterea, autoevaluarea propriei dezvoltări cognitive, intelectuale), a greșelilor în angajarea elevilor în activități etc.;

- deprecierea climatului educațional apare datorită comportamentelor negative, a slabei lor preveniri și combateri, a neconștientizării și respectării normelor la nivelul clasei.

Climatul indică atmosfera, moralul, starea afectivă a clasei, caracterizează starea de „sănătate” a ei și este efectul relațiilor interpersonale.

Efectele negative se referă la: neangajarea elevilor, nepăsare, rutină, distanțare, depersonalizare, insatisfacție, dualitate în comportare s.a.

Prin acestea se explică și abaterile disciplinare, fuga de la școală, abandonul școlar, frustrarea:

- minciuna verbală și non verbală;

- agresivitatea îmbracă forme derivate: individuală sau de grup, fizică sau verbală, distructivă sau violentă, insultă, furt, constrângere prin șantaj, amenințare, ostilitate, dispreț .

Gestionarea stărilor tensionale din clasă

În orice colectivitate, clasă, grup, apar stări tensionale cauzate diferit, manifestându-se sub forme variate, latente sau active, în mod progresiv sau regresiv, de scurtă durată sau lungă durată, cu

efecte imediate sau întârziate, rezolvate parțial sau total sau amânate, rezolvate direct sau printr-un complex de metode și factori și adesea după gradul de dezvoltare al stărilor tensionale, profesorul-manager dă dovadă tocmai a eficienței conducerii sale. În stare de criză se verifică adevărata măsură, căci nu există un climat idilic, așa cum își doresc profesorii, ignorând dificultățile muncii educative.

Conturarea stărilor tensionale

Literatura managementului dezvoltă direct rezolvarea conflictelor apărute, adică atunci când deja au luat o formă vizibilă, gravă, cu efecte negative evidente.

Or, în educație, problema principală este aceea a prevenirii, a utilizării în așa mod a strategiilor de influențare a elevilor, încât să se diminueze, îngusteze câmpul de manifestare, închegare a cauzelor.

A ajunge la conflict deschis în clasă, este deja tardiv în educație și dovedește lacune importante tocmai în managementul clasei, al activităților, al relațiilor, al strategiilor, al evaluării, al disciplinării.

Evoluția stărilor tensionale, de la apariția singulară, de scurtă durată, monocauzată până la izbucnirea conflictului, reflectă un drum, care trebuie sesizat, identificat, analizat oportun de către profesor și rezolvat prin intervenție adecvată.

De fapt, profesorul trebuie să anticipeze un aspect: orice abatere a sa sau a elevilor înșși de la normele, regulile raționale, firești ale activității educaționale, va trezi imediat diferite comportamente.

Acestea se pot manifesta progresiv:

- mirarea la apariția unei abateri de la normal, drumul real, sesizarea și identificarea situației, disconfortul cognitiv și afectiv;

- căutarea cauzelor, efortul de integrare, analiza, explicare, comparare și rezolvare, dacă este o abatere spontană, nerepetabilă, extinderea comunicării de înțelegere;

- sesizarea repetării manifestărilor-abateri, exprimarea imediată a nemulțumirii, sub forma verbală, cu încercare de rezolvare acum și cu rol preventiv mai accentuat;

- în cazul nerezolvării, repetări, nemulțumirea ia forme mai evidente, apar manifestări de respingere, încordare, frustrare, insatisfacție, agresivitate, neparticipare, refuz, deteriorarea relațiilor, starea tensională începe să se manifeste deschis, începe să perturbe climatul și activitatea, iar unele proceduri inadecvate pot să se aprofundeze;

- starea de conflict propriu-zis se instalează dacă starea tensională latentă nu este rezolvată, nu se apelează la „negocieri”, la analiza complexă a cauzelor, nu se recurge la un sistem de metode, procedee.

Deja, pentru educație, a ajunge în acest stadiu, este tardiv, efectele asupra elevilor și activității fiind grave și de mai lungă durată sau greu de compensat: rămânerea în urmă la învățătură, absenteismul sau abandonul, indisciplina, apariția și manifestarea grupurilor informaționale.

Abia acum apare criza la nivelul clasei, al grupurilor, al activităților, al relațiilor (profesor - elevi, elevi - elevi), cu deteriorare deosebit de gravă a activității, a climatului, etapele anterioare anunțând-o. De unde marea importanță a prevenirii în educație, pentru că aici nu putem avea rebuturi, nu putem provoca și încuraja o formare contrară scopurilor și devenirii umane, prin neintervenție sau intervenție greșită și tardivă.

Deciziile curente, operative sunt cele eficiente în prevenire, iar profesorului i se cere cultură psihopedagogică, managerială, cunoașterea continuă a elevilor, studiul analitic al evoluției sale și a clasei și intervenția oportună.

Profesorul-manager, interesat de prevenire are ca barometru de control: climatul de activitate din clasă, disciplina, atenția.

După gradul de manifestare al acestora, dimensiunile climatului, sesizate la timp și analizate indică nivelul tensiunilor apărute/manifeste.

Managementul general abordează abia conflictele instalate, care sunt definite ca înfruntarea dintre două tendințe, idei, interese contrare, aproximativ egale, percepute ca atare de părțile implicate, ca stări emoționale incompatibile care conduc la opoziție și la crearea de situații conflictuale, cu episoade de manifestare a acesteia.

Atunci managementul explicit în clasă nu este diagnosticarea și explicarea acestor stări tensionale agravate, ca în managementul general, ci cel care tocmai previne și nu ajunge la acest stadiu.

De asemenea, pentru un bun profesor-manager, care anticipează, cunoaște greșelile tipice, cunoaște nivelul de aspirații al elevilor, își proiectează activitatea rațional, nu putem spune că apariția unei stări tensionale, chiar conflict este spontană, neașteptată (dar că n-a intervenit la timp, nu l-a interesat).

Evitarea, ignorarea sau neimplicarea în raport cu situațiile conflictuale din sala de clasă nu apar ca abordări predominante ale cadrelor didactice, ci doar ca tendințe în unele situații. Acest fapt corelează pozitiv cu ansamblul rolurilor manageriale pe care managerul clasei ar trebui să le exercite în grupul școlar, deoarece procesul pe care îl conduce, cel de dezvoltare a personalității elevilor săi, este unul esențial, extrem de delicat și cu înrâurire puternică asupra întregii evoluții ulterioare a educabilului.

Conflictul este o componentă naturală a existenței cotidiene în general și a realității școlare în special. În intervențiile lor în situațiile de „microcriză educațională” (indisciplină, violență, non - implicare, comunicare blocată), cadrele didactice sunt puse în situația de a demonstra abilități și strategii de management educațional, ținând cont de faptul că nu educă numai de la catedră sau în clasă, ci prin fiecare contact relațional cu copiii.

Bibliografie:

- 1) Kreidler, W. J., 1984, Creative Conflict Resolution: More than 200 activities for keeping peace in the classroom, Glenview, IL: Scott Foresman.
- 2) Stoica-Constantin, Ana, 2004, Conflictul interpersonal, Ed. Polirom, Iași
- 3) Ulrich, Cătălina , 2000, Managementul clasei de elevi – învățarea prin cooperare, Ed. Corint, București.